

ACADEMIA ROMANA
Secția de Filologie și Literatură

RAPORTUL SECȚIEI DE FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ

2021

Secția de Filologie și Literatură are în prezent cinci membrii titulari , șapte membrii corespondenți și doi membrii de onoare din țară

I. Membrii secției - lucrări; cea mai importantă lucrare a fiecărui membru publicată în 2021

Acad. Eugen Simion

Eugen Simion, *Dimineața poezilor*, Editura Cartea Românească-educățional, Iași, 2021
Eugen Simion, *Fragmente critice*, I-VIII, Editura Cartea Românească-educățional, Iași, 2021
Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, I-IV, Editura Cartea Românească-educățional, Iași, 2021
Eugen Simion, *Convorbirile mele*, I-II, Editura Tracus Arte, București, 2021
Dicționarul General al Literaturii Române, vol VII-VIII, coord. acad. **Eugen Simion**, Academia Română - Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2021
Eugen Simion, (coord. gen.); Laura Bădescu (coord.), Manuela Anton, Laura Bădescu, Dorin Garofeanu (autori), *Dicționarul cronologic al literaturii române vechi*, București: Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2021. ISBN 978-606-555-301-9

Acad. Grigore Brâncuș

1. *Definirea substratului limbii române*, în „Academica”, XXXI, 2021, nr. 10, p. 8-12.
2. *Unitatea limbii române în concepția lui Cipariu*, în *Ex Oriente Lux. In honorem Nicolae Saramandu*, ed. Manuela Nevaci, Irina Floarea, Ioan-Mircea Farcaș, *La colonna infinita. 14* (Collana di studi e testi romeni fondata de Marco Cugno et Roberto Scagno e diretta da Dan Octavian Cepraga, Bruno Mazzoni, Roberto Merlo, Roberto Scagno), Edizione dell’Orso, Alessandria, 2021, p. 51-58.
3. *Definirea substratului limbii române*, în *Limbă, societate, cultură. In honorem Liliana Ionescu-Ruxândoiu și Mihaela Mancaș*, ed. Oana Chelaru-Murăruș, Mihaela-Viorica Constantinescu, Claudia Ene, Gabriela Stoica, Andra Vasilescu, vol. II, Editura Universității din București, 2021, p. 529-535.

Prof. univ. dr. **Gh. Chivu**, membru corespondent al Academiei Române

1. Studii în volume colective:

- *Fenomene dialectale în texte românești vechi. Considerații asupra unor forme substantivale*, în *Lucrările celui de al XVIII-lea Simpozion internațional de Dialectologie*, Ed. Argonaut - Scriptor, Cluj Napoca, 2020, p. 59-68.

- *Primul ghid de conversație italo-român. Considerații asupra unor norme ale românei literare vechi*, în *Limbă, societate, cultură. In onorem Liliana Ionescu-Ruxăndoiu și Mihaela Mancaș*, ed. Oana Chelaru-Murăruș, Mihaela-Viorica Constantinescu, Claudia Ene, Gabriela Stoica, Andra Vasilescu, Editura Universității din București, 2021, p. 547-551.

2. Studii în reviste:

- *Conciones latinae-muldavo, un manuscris singulier du XVIIIe siècle*, în „Dacoromania”, s.n., XXVI, 2021, nr. 2, p. 145-155.

- *Moses Gaster. Perenitatea unei opere filologice deosebite*, în „Academica”, XXXI, 2021, nr. 10, p. 53-55. Vezi și „Contemporanul”, 11 nov. 2021, p. 24.

- *Dictionarium Valachico-Latinum, primul lexicon bilingv original din scrisul românesc*, în „Diacronia”, 12, 2021, nr. 12, p. 1-5.

2. Prefețe, recenzii, prezentări:

- *Psaltirea Voronețeană - un monument al scrisului vechi*, în Gabriela Dumitrescu (coord.), *Psaltirea Voronețeană*, ediție facsimilată, Editura Stefadina, București, 2021, p. 6-9.

- Nicolae Felecan, *Lingvistică și filologie română*, în „Limba română”, Chișinău, XXXI, 2021, nr. 1, p. 332-333.

- Nicolae Felecan, în „Limba română”, București, LXIX, nr. 3-4, p. 529-530.

Prof. univ. dr. **Gabriela Pană Dindelegan**, membru corespondent al Academiei Române

Cărți

1. Maiden, Martin (ed.), Adina Dragomirescu, **Gabriela Pană Dindelegan**, Oana Uță Bărbulescu, Rodica Zafiu, *The Oxford History of Romanian Morphology*, Oxford, Oxford University Press, 2021, 544 p. [ISBN: 9780198829485]

2. **Pană Dindelegan, Gabriela** (ed.), Martin Maiden (ed. consultant), *O gramatică a limbii române altfel*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2021, 570p., ISBN 978-606-704-938-1; traducere a volumului *The Grammar of Romanian*, Oxford University Press, 2013.

Capitole în cărți

1. **Pană Dindelegan, Gabriela**, „Notes on the Romanian dative”, în Peter Lauwers, Katia Paykin, Mihaela Iliaia, Machteld Meulleman, Pascale Hadermann (eds.) *Quand le syntagme nominal prend ses marques: du prédicat à l'argument*, ÉPURE, Reims, 2021, p. 219-241, ISBN : 978-2-37496-146-0.

2. **Pană Dindelegan, Gabriela**, „Polifuncționalitatea morfemului -uri”, în Manuela Nevaci, Irina Floarea, Ioan-Mircea Farcaș (ed.), *Ex Oriente lux. In honorem Nicolae Saramandu*, Alessandria, Edizioni dell'Orso, 2021, p. 79-84, ISBN 978-88-3613-181-5.

3. **Pană Dindelegan, Gabriela**, „Efectul neologismelor asupra sistemului fonetic românesc. Condiții de producere a hiatului”, în Oana Chelaru-Murăruș, Mihaela-Viorica Constantinescu, Claudia Ene, Gabriela Stoica, Andra Vasilescu (ed.), *Limbă, societate, cultură. In honorem Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș*, București, Editura Universității din București, 2021.

Rapoarte de interes public

1. **Pană Dindelegan, Gabriela**, trei referate pentru Editura Academiei.
2. **Pană Dindelegan, Gabriela**, referat asupra unei teze de doctorat elaborată la Universitatea din București, 2021.

Articole în presă

1. **Pană Dindelegan, Gabriela**, „Cercetătorii străini despre limba română”, în *Apostrof*, XXXII, 2021, nr.3.
2. **Pană Dindelegan, Gabriela**, „Efectele împrumuturilor asupra structurii limbii române actuale”, *Revista Academica*, 2021, p. 13–17.

Prof. **Mircea Martin**, membru corespondent al Academiei Române

- `Comunizare si Colonizare in cultura romana a anilor 1950-60` conferinta principala in cadrul simpozionului organizat de Universitatea din Oradea si Universitatea ELTE din Budapesta cu tema `Literatura si Antropologie`, 25 mai 2021
- `Roland Barthes, la pedagogie de la nuance` in numarul special al revistei `Euresis` cu tema `Le modeles francais dans la culture roumaine`, pp71-79
- `O teorie a traducerii` (23pagini) in numarul proximal al revistei `Observator Cultural`

Dr. **Ileana Mălăncioiu** - membru corespondent al Academiei Române

- Volum omagial Ileana Mălăncioiu – **Profil literar**, de Marin Diaconu, 1000pg, din care 800pg apartin dnei. Ileana Mălăncioiu;
- Nr. 2 al revistei *Timpul* (Iași) îi este consacrat poetei,
- Revista *Mișcarea literară* la Bistrița are un număr în 2021 consacrat poetei Ileana Mălăncioiu.

Prof. univ. dr. **Ion Pop** - membru corespondent al Academiei Române

Volume:

1. *Ferestre.*, *Antologie de autor 1966-2021*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2021, 720 p.
2. *Conștiințe critice*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 288 p.

Studii și articole, poezii publicate în presa literară

- *Este, în fond, și generația mea*, în *Euphorion*, nr. 1, 2021, p. 20-21. *O pedagogie de școală (doctorală) nouă*, în *Viața Românească*, nr. 3, 2021, p. 92-99.
- *O lectură sociologică a literaturii române din postcomunism*, în *Viața Românească*, nr. 11-12 (sub tipar)
- „*Mă tot întreb și eu cine sunt*”, dialog cu Ruxandra Cesereanu, în *Steaua*, nr. 6, 2021, p. 10-16.
- *Tristan Tzara - 125*, în *Steaua*, nr. 4, 2021, p. 12.
- *Mircea Zăciu-Ion Pop, Scrisori recuperate*, în *Vatra*, nr. 1-2, 2021 p. 9-13.
- *Poeme*, în *Vatra*, nr. 1-2, 2021, p. 14.
- *Mircea Zăciu-Ion Pop. Scrisori recuperate (II)*, în *Vatra*, nr. 3-4, 2021, p. 13-15.
- *Mircea Zăciu-Ion Pop, Scrisori recuperate (III)*, în *Vatra*, nr. 5-6, 2021, p. 16-19.
- *Mircea Zăciu-Ion Pop, Scrisori recuperate (IV)*, în *Vatra*, nr. 7-8, 2021, p. 111-14.
- *Blaa, între legionari și comuniști*, în *Vatra*, nr. 9, 2021, p.50-53.

- *Țineți jurnal?*, anchetă, în *Apostrof*, nr. 2, 1921, p. 23-24.
 - *Nicolae Steinhardt într-o nouă lectură*, în *Apostrof*, nr. 3, 2021, p.12-13.
 - *Urmuz palimpsest*, în *Apostrof*, nr. 4, 2021, p. 11-12.
 - *Bate și ți se va deschide*, poem, în *Apostrof*, nr. 6, 2021, p. 3.
 - *Încă o lectură a „paginilor bizare”*, în *Discobolul*, nr. 277-278-279, 2021, ianuarie-martie 2021, p.12-17.
 - *Un „cetățean al pădurii”*, în *Discobolul*, nr.280-281-282, aprilie-mai-iunie 2021, p.13-17.
 - *„Ce nebuni sunt româniiăștia!”*, în *Discobolul*, nr. 283-284-285, iulie-august-septembrie 2021, p. 72-76.
 - *In honorem Sanda Golopenția*, în *Discobolul*, nr. 286-287-288, octombrie-decembrie 2021.
 - *„Eu nu mai cred de mult că se poate trăi în afara spiritului vremii, Ion Pop în dialog cu Cristian Pătrășconiu*, în *România literară*, nr. 27-28, 2021.
 - *Fragments d’un discours amoureux „constructiviste”*, în *Caietele avangardei*, n. 17, 2021
 - *Queleques „situations surréalistes de l’objet” chez Gellu Naum*, în *Caietele avangardei*, nr. 18, 2021.
 - *Convorbirile lui Eugen Simion.*, în *Observator cultural*, nr. 1088 (829), 2021, p. 10.
- Eseuri publicate în străinătate**
- *La poésie roumaine après 1945. Quelques repères*, in *Revue européenne de recherches sur la poésie*, nr. 7, p. 177-188, Classiques Garnier, Paris, 2021.

Ana Blandiana, membru corespondent al Academiei Române

- *volumul*
- „Cartea cu delfini,convorbiri cu Ana Blandiana”caruia nu îi sunt autor,ci subiect.
- Este o carte de intrebari si raspunsuri.Intrebarile le pune Serenela Ghiteanu,
- iar raspunsurile le dau eu Ana Blandiana.
- 7 carti in 5 limbi : spaniola,catalana.engleza,eberaica si italiana:
- *Variaciones sobre un tema dado*, Editorial Visor Libros, 2021, trad. Viorica Patea și Natalia Carbajosa
- *Primera persona del plural. El talon vulnerable*, Editorial Visor Libros, 2021, trad. Viorica Patea și Natalia Carbajosa
- *Un arcangel manchado de hollin*, Galaxia Gutenberg, 2021, ediție bilingvă, trad. Viorica Patea și Natalia Carbajosa
- *Variacions sobre un tema donat*, Barcelona: Eumo Editorial, 2021, trad. Corina Oproae
- *Când moartea se aprinde în frunze*, Tel Aviv: Keshev LeShira Press, 2021, trad. Moshe Itzhaki
- *Five Books*, Hexham: Bloodaxe Books, 2021, trad. Viorica Patea si Paul Scott Derrick
- *Applausi nel cassetto*, Roma: Elliot Edizioni, 2021, trad. Luisa Valmarin

Prof. univ. dr. emerit **Nicolae Saramandu**, membru corespondent al Academiei Române

Cărți

Saramandu, Nicolae, *Limba română. Originile*, Editura Academiei Române, București, 2021.

Comunicări

1. Saramandu Nicolae, Eugeniu Coșeriu - Profesorul și lingvistul, la Coșeriu 100, Universităț Zürich Romanisches Seminar, Zürich, Elveția (aprilie 2021).
2. Saramandu, N., M. Nevaci, Bejinariu, S.-I. F. Iftene, „Instrumente software în dialectologie. Atlasul Dialectelor Românești din Nordul și din Sudul Dunării”, Simpozionul Sisteme Inteligente și aplicații, Zilele Academice Iașene, ediția a XXXVI-a, Iași, România, 2021.
3. Saramandu, Nicolae *About the Romance element in the Bulgarian language*, la „От традиционна към интерактивна лингвогеография – в навечерието на сто и десетата годишнина от рождението на проф. Стойко Стойков” (1912 – 1969) международна научна конференция”, Institute of Bulgarian Language of the Bulgarian Academy of Sciencis (28 – 29 aprilie 2021).
4. Saramandu, Nicolae, *Aromânii – istorie și actualitate*, Academia Română, conferință filmată în seria „Conexiuni” (18 mai 2021).
5. Saramandu, Nicolae, *Dialectul aromân. Istorie și actualitate*, la „Ziua Limbii Române. Comunități istorice”, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, 31 august 2021.
6. Saramandu, Nicolae, *Eugen Coșeriu 100 de ani de la naștere* organizată pe 27 iulie de Muzeul Literaturii Române.
7. Saramandu, Nicolae, *Formarea dialectelor românești*, la Cercul DiaLex, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai (18 martie 2021).
8. Saramandu, Nicolae, *Limba română în gândirea lingvistică a lui Eugeniu Coșeriu*, «Eugeniu Coseriu – 100 de ani de la naștere», Academia Română, Filiala din Iași, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” Iași, 27 iulie 2021.
9. Saramandu, Nicolae, Manuela Nevaci, Irina Floarea *Romanian Dialects in European Context. A New Project*, la „Atlas Linguarum Europae Symposium, the 53rd Annual Meeting”, Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”, București, 16 iunie 2021.
10. Saramandu, Nicolae, Manuela Nevaci, *Termes romans pour la notion de prunellier dans ALiR*, II, XXIVème Colloque International de l'Atlas Linguistique Roman (ALiR), l'Université de Corse, 1-4 septembrie 2021.

Rapoarte de interes public

Saramandu, Nicolae, Participare cu intervenția *Aromânii. Istorie. Actualitate*, la Senatul României, 27 septembrie 2021, Comisia Comisia pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități a Senatului.

Prof. **Florica Dimitrescu Niculescu**, membru de onoare al Academiei Române

- *Un cărturar de excepție: Moses Daster Academica*”, XXXI, 2021;
- *Terminologia învățământului în timpul pandemiei*, în *Limba și Literatura Română*, 2021 București;

Neraportate în anii anteriori:

- *Noutăți lexicale din domeniul profesiunilor* în rev. *Limba Română* nr 2.-2019;
- *Un proiect deschis – cazul medicinei*, în rev. *Limba Română* nr. 1 2020

II. INSTITUTELE DE CERCETARE.

Secția de Filologie și Literatură are în coordonare cinci institute: **Institutul de Filologie Română A. Philippide**, Iași; **Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Calinescu**, București; **Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan- Al. Rosetti**, Bucurști; **Institutul de Lingvistică și Istorie Literară Sextil Puscariu**, Cluj-Napoca; **Institutul de Studii Banatice Titu Maiorescu**, Timisoara

Toate obiectivele ce se cer pentru darea de seamă anuală se găsesc în rapoartele fiecărui institut, respectiv în Anexa 1 și Anexa 2

REALIZĂRI EXCELENTE OBTINUTE ÎN ANUL 2021

1. 11. *Ediții științifice integrale din clasicii literaturii române* – 17 volume în 2021 – Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”:
 2. - Anton Pann (vol. I-II);
 3. - Pompiliu Constantinescu (vol. III);
 4. - Șerban Cioculescu, Caragialiana (vol. III);
 5. - Vladimir Streinu (vol. I-II);
 6. - *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*;
 7. - D. Cantemir, *Institutio Logices*;
 8. - Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești* (vol. IV-V);
 9. - Nicolae Iorga, *Războiul nostru în note zilnice* (vol. I-IV);
 10. - T. Maiorescu, *Jurnal* (vol. IV).
11. 12. *Tezaurul toponimic al României. Moldova* – Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.
12. - *Arhitectura țărănească din Moldova. Tipologie și corpus de documente* – Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.
13. 13. *Lucrări în limbi străine*:
 14. - *The Oxford History of Romanian Morphology* – Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”;
 15. - *Dicționarul literaturii române în limba engleză (în faza de stilizare)* – Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”;

16. - Eugen Simion, *Eugen Ionescu și Mircea Eliade* (traducere în limba sârbă, Novi-Sad, 2021-2021);

17. - *Réminiscences médiévales dans l'oeuvre de Maurice Denis*, autor Andreea Apostu – Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.

18. II. Volume de autor. Studii în afara planului

19. 1. Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – 17 volume (vezi raportul Institutului);

20. 2. Alte lucrări semnalate în rapoartele institutelor (articole fără legătură cu planurile institutelor și fără structură științifică).

21. III. Proiecte digitale coordonate de secție

22. 1. *INTELLIT* („Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe”) – Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, în colaborare cu Universitatea Politehnică din București, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică (ICI) din București și Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; digitalizarea celor opt volume ale *Dicționarului general al literaturii române* și cele aproximativ 40 volume apărute în seria *Cronologia vieții literare*. Proiecte accesate pe adresele: www.intellit.ro, respectiv www.dglr.ro.

23. 2. *Solirom. Instrumente și resurse lingvistice academice digitale pentru limba română* – Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.

Precizări:

Din cele 13 pagini ale Raportului trimis de Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” din Timișoara nu se poate reține decât volumul *Lexiconul lingviștilor din Banat*, coordonat de Doina Dascălu (fără precizări privitoare la numărul de pagini, autori, competența lor, calitatea științifică etc.), și ediția *Scrieri IV. Studii și articole* de Eugen Todoran.

Niciuna din aceste lucrări (și din cele menționate în continuare) n-au ajuns la Secția de Filologie.

În rest, sunt înregistrate capitole de cărți (greu de identificat și apreciat), fără legătură cu planul Institutului), articole de tot felul, însemnări ocazionale etc., unele de 2-4 pagini. Un exemplu: articolul semnat de Dana Nicoleta Popescu despre *imagine „garant al memoriei în proza Adrianei Bittel”*. Adriana Bittel este o prozatoare contemporană insignifiantă... Bizară temă într-un institut al Academiei Române!

*

Secția de Filologie-Literatură a semnalat în ultimii ani faptul că Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” n-a avut și n-a participat la niciun proiect esențial al Academiei Române. Din această cauză a primit calificativul *insuficient!*, provocând, astfel, mari supărări membrilor Institutului și, dacă înțeleg bine, chiar conducerii filialei...

Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” a trimis două rapoarte (pe care le anexăm) – unul privind *filologia*, cel de al doilea privind *arheologia*... Conducerea Academiei Române își poate face, astfel, o impresie mai precisă despre activitatea acestui centru de cercetare...

*

Al doilea fapt bizar: din raportul trimis de conducerea Institutului, *cărțile* (cum se precizează) publicate de membrii Institutului la Editura David Press Print au și girul Editurii Academiei Române, din moment ce în raport se face automat precizarea că *Press Print* este dublată de *Editura Academiei Române*. O alianță curioasă care naște mari îndoieli.

*

Conducerea Secției de Filologie-Literatură propune Prezidiului Academiei Române o discuție publică în legătură cu nivelul cercetării științifice în sferă umanistică și rezultatele ei în ultimii ani, luând, la sfârșit, măsurile necesare pentru a scoate unele institute/centre din inerția intelectuală în care au intrat.

Solicităm, de asemenea, ca în Rapoartele anuale trimise la Secție, conducerile institutelor Academiei Române să înregistreze lucrările realizate sau nerealizate din planul de cercetare, evitând, astfel, listele interminabile și cu totul nesemnificative științific publicate în ziarurile regionale care, în fapt, n-au alt rost decât acela de a ascunde lipsa lucrărilor cu adevărat științifice.

*

Anexăm rapoartele trimise de cele cinci institute ce țin de Secția noastră.

Președinte secție,
Acad. Eugen SIMION